

Briuselis, 2023 02 27
COM(2023) 96 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**dėl 2005 m. sausio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 184/2005
dėl mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio
investicijų Bendrijos statistikos įgyvendinimo**

1. ĮVADAS

Pagrindinis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 184/2005 dėl mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų Bendrijos statistikos¹ tikslas – nustatyti bendras šiose trijose srityse reguliariai rengiamiems ES statistiniams duomenims skirtas taisykles ir kokybės standartus.

Pagal 12 straipsnį Komisija ne vėliau kaip 2018 m. vasario 28 d. privalo pateikti Europos Parlamentui ir Tarybai pirmąją šio reglamento įgyvendinimo ataskaitą, o vėliau ataskaita turi būti teikiama kas penkerius metus. Šioje ataskaitoje visų pirma turi būti:

- (1) įvertinama mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų duomenų kokybė;
- (2) įvertinama šios statistinės informacijos nauda ES, valstybėms narėms, teikėjams ir naudotojams, palyginti su sąnaudomis;
- (3) atsižvelgiant į vertinimo rezultatus nustatomos tobulinimo ir reikiamų pakeitimų sritys.

Šioje ataskaitoje nagrinėjami svarbiausi aspektai, susiję su tuo, kaip valstybės narės įgyvendino Reglamentą (EB) Nr. 184/2005, ir priemonės, kurių Komisija ėmėsi siekdama užtikrinti kokybišką mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų Europos statistiką.

2. ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

Nuo tada, kaip buvo priimtas Reglamentas (EB) Nr. 184/2005, Komisija priėmė šiuos teisės aktus:

- (1) Komisijos reglamentą (EB) Nr. 601/2006²,
- (2) Komisijos reglamentą (EB) Nr. 602/2006³,
- (3) Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1055/2008⁴,
- (4) Komisijos reglamentą (EB) Nr. 707/2009⁵,
- (5) Komisijos reglamentą (ES) Nr. 555/2012⁶,

¹ OL L 35, 2005 2 8, p. 23.

² 2006 m. balandžio 18 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 601/2006, įgyvendinantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 184/2005 dėl duomenų perdavimo formato ir tvarkos (OL L 106, 2006 4 19, p. 7).

³ 2006 m. balandžio 18 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 602/2006, pritaikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 184/2005 atnaujinant duomenų reikalavimus (OL L 106, 2006 4 19, p. 10).

⁴ 2008 m. spalio 27 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1055/2008, kuriuo įgyvendinamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 184/2005 nuostatos dėl mokėjimų balanso statistikos kokybės kriterijų ir kokybės ataskaitų (OL L 283, 2008 10 28, p. 3).

⁵ 2009 m. rugsėjo 5 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 707/2009, iš dalies keičiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 184/2005 dėl mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų Bendrijos statistikos nuostatas dėl duomenims keliamų reikalavimų atnaujinimo (OL L 204, 2009 8 6, p. 3).

⁶ 2012 m. birželio 22 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 555/2012, kuriuo dėl duomenims keliamų reikalavimų ir apibrėžčių atnaujinimo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 184/2005 dėl mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų Bendrijos statistikos (OL L 166, 2012 6 27, p. 22).

(6) Komisijos deleguotąjį reglamentą (ES) 2019/505⁷.

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/1013⁸, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 184/2005, šis reglamentas suderintas su SESV 290 ir 291 straipsniais, pakeičiant šiuo reglamentu Komisijai suteiktus įgyvendinimo įgaliojimus įgaliojimais priimti deleguotuosius ir įgyvendinimo aktus.

Pirmiau nurodytuose teisės aktuose nustatytas reikiamas valstybių narių duomenų perdavimo Eurostatui formatas ir tvarka, duomenims keliamų reikalavimų atnaujinimas, nacionalinių kokybės ataskaitų teikimo tvarkaraštis ir šiose ataskaitose taikomi kokybės kriterijai. Be to, 2009 m. paskelbtame Tarptautinio valiutos fondo (TVF) šeštajame Mokėjimų balanso vadovo leidime (MBV6) pateikta konceptuali sistema, kurią TVF šalys narės turi taikyti rengdamos mokėjimų balanso (MB) ir tarptautinių investicijų balanso (TIB) statistiką. Jame, siekiant nustatyti bendrą duomenų apie išorės pokyčius rinkimo bei rengimo pagrindą ir palengvinti šalių duomenų palyginamumą, nustatytos vienodos apibrėžtys ir klasifikacijos. Europos lygmeniu reikalavimai, kuriuos turi atitikti mokėjimų balanso statistika, nustatyti Komisijos reglamente (EB) Nr. 555/2012, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 184/2005.

3. PAGRINDINIAI NAGRINĖJAMIEJI DUOMENŲ RINKINIAI

Mokėjimų balanso statistika – išsamios informacijos apie duomenis teikiančios šalies ir likusio pasaulio sektoriaus ekonomines operacijas šaltinis. Reglamentas (EB) Nr. 184/2005 susijęs su šių penkių duomenų rinkinių rengimu:

- mokėjimų balanso mėnesio statistikos,
- mokėjimų balanso ir tarptautinių investicijų balanso ketvirčio statistikos,
- tarptautinės prekybos paslaugomis metų statistikos,
- tiesioginių užsienio investicijų sandorių (įskaitant pajamas),
- tiesioginių užsienio investicijų balansų.

Kiekvienam šių duomenų rinkiniui skirtus duomenis Eurostatas renka iš valstybių narių ir jie naudojami rengiant suvestinius ES duomenis, kurie kartu su atskirų valstybių narių duomenimis skelbiami Eurostato internetinėje informacinėje duomenų bazėje.

Mokėjimų balanso mėnesio duomenys ir pirmieji išankstiniai mokėjimų balanso ketvirčio rodikliai, gauti remiantis mėnesio įverčiais, paskelbiami per septynias savaites nuo ataskaitinio laikotarpio pabaigos. Pirmieji ketvirčio mokėjimų balanso ir tarptautinių investicijų balanso (MB / TIB) įverčiai paskelbiami per 14 savaičių nuo ataskaitinio laikotarpio pabaigos. Ketvirčio mokėjimų balansas apima daug daugiau informacijos nei išankstiniai mėnesio įverčiai ir yra išsamesnis. Finansų atžvilgiu, rengiant MB finansinę sąskaitą, investicinių pajamų ir TIB duomenis vienu metu ir nuosekliai, gerėja ketvirčio įverčių kokybė ir galima atlikti išsamesnę tarpvalstybinių santykių analizę. Į ketvirčio MB / TIB taip pat įtrauktas pagrindinių ekonominių partnerių geografinis suskirstymas, ypač svarbiausios išsivysčiusios ir besiformuojančios rinkos ekonomikos šalys.

⁷ 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/505, kuriuo dėl geografinio skirstymo lygmenų iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 184/2005 I priedas (OL L 85, 2019 3 27, p. 1).

⁸ 2016 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/1013, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 184/2005 dėl mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų Bendrijos statistikos (OL L 171, 2016 6 29, p. 144).

Be kas ketvirtį skelbiamų duomenų, kartą per metus skelbiama išsamesnė tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų (TUI) statistika. TUI metų duomenyse pateikiama daugiau informacijos nei TUI ketvirčio duomenyse, nes galima naudotis metinėmis finansinėmis įmonių ataskaitomis. Turint daugiau informacijos ir išsamiau tikrinant TUI atsargų kokybę, galima apskaičiuoti įvairius šių atsargų kaitos veiksnius ir TUI pajamas. Svarbus patobulinimas – tai, jog Eurostatas nustatė, kad būtų renkami valstybių narių duomenys apie sukauptas tiesiogines investicijas šalyje pagal galutinę investuojančią šalį. Šiuo savanorišku duomenų rinkiniu siekiama parodyti tikrąją TUI kilmę – galutinį investuotoją. Tarptautinės prekybos paslaugomis metų duomenys suskirstomi pagal išsamų paslaugų sąrašą ir taikant *Geo 5* lygmens geografinį suskirstymą. Duomenis valstybės narės pateikia per devynis mėnesius nuo ataskaitinio laikotarpio pabaigos ir jie paskelbiami dar po maždaug dviejų su puse–trijų mėnesių. Į TUI metų statistiką įtraukiami srautų ir atsargų duomenys pagal priemonių rūšis, šalis partneres ir ekonominę veiklą. Be to, reikalaujama pateikti atskirą TUI statistiką apie specialios paskirties vienetus rezidentus. Duomenis valstybės narės pateikia per devynis mėnesius nuo ataskaitinio laikotarpio pabaigos ir jie paskelbiami dar po maždaug trijų mėnesių.

4. PARENGTOS STATISTIKOS KOKYBĖ

Pagal Reglamento (EB) Nr. 184/2005 4 straipsnio 2 dalį valstybės narės turi pateikti Komisijai pateiktų duomenų kokybės ataskaitą. Be to, 4 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad Eurostatui pateikti duomenys turi būti įvertinti pagal kokybės ataskaitas, padedant Europos statistikos sistemos komitetui (ESS komitetui). Toliau pateikiama analizė grindžiama naujausių esamų kokybės ataskaitų (t. y. 2022 m. ataskaitų, susijusių su 2021 m. valstybių narių pateiktais duomenimis) rezultatais.

4.1. Metodikos pagrįstumas ir statistinės procedūros

Metodikos pagrįstumas ir statistinės procedūros, sąvokos, apibrėžtys ir praktiniai metodai, taikomi mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis, tiesioginių užsienio investicijų ir tarptautinių investicijų balanso statistikai rengti, iš esmės atitinka MBV6 išdėstytus principus ir gaires, atsižvelgiant į ES lygmeniu sutartus euro zonos ir ES suvestinių rodiklių rengimo ypatumus.

4.2. Duomenų teikimas laiku ir punktualumas

Mėnesio ir ketvirčio mokėjimų balanso, ketvirčio tarptautinių investicijų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis metų statistikos ir užsienio tiesioginių investicijų statistikos punktualumas, palyginti su ankstesne 2021 m. kokybės ataskaita, susijusia su 2020 m. duomenimis, buvo prastesnis – duomenų rinkinius pasibaigus terminui pateikė keturiomis valstybėmis narėmis daugiau.

4.3. Reikalingumas

Kadangi Reglamentu (EB) Nr. 184/2005 siekta atsižvelgti į duomenų naudotojų poreikius, svarbu išanalizuoti, kaip šie duomenys naudojami, ir nustatyti mokėjimų balanso statistikos naudą naudotojams.

Mokėjimų balanso statistiką aktyviai naudoja atitinkamos nacionalinės ir tarptautinės institucijos politikos formavimo tikslais. Šią statistiką naudoja Europos Komisija ir Taryba, Europos Centrinis Bankas (ECB) ir Eurosistema, TVF, Tarptautinių atsiskaitymų bankas (TAB), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO), G7 ir G20.

Mokėjimų balanso ir tarptautinių investicijų balanso statistika naudojama pinigų politikos tikslais. Prekybos prekėmis ir paslaugomis statistika kartu su kitais rodikliais naudojama išorės paklausos infliacijos poveikiui šalių ekonomikai įvertinti ir grynojo eksporto indėliui į bendrąjį vidaus produktą apskaičiuoti. Mokėjimų balanso ir tarptautinių investicijų balanso duomenys taip pat naudojami siekiant įvertinti savo valiutą turinčių šalių nacionalinės ekonomikos arba pinigų sąjungos (pvz., euro zonos), kuriai priklauso šalių nacionalinės ekonomikos, išorės balanso tvarumą ir galimą spaudimą valiutos kursui. Be to, mokėjimų balanso ir tarptautinių investicijų balanso duomenys plačiai naudojami pagal makroekonominio disbalanso procedūrą (MDP).

Mokėjimų balanso statistika taip pat įtraukiama į Europos Komisijos ir ECB rengiamas ir skelbiamas atskirų valstybių narių, kurios dar nėra ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) narės, konvergencijos ataskaitas.

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 143 ir 144 straipsniuose aiškiai nurodytas mokėjimų balansas ir reikalaujama, kad Komisija reguliariai informuotų Tarybą apie mokėjimų balanso padėties valstybėse narėse, kurios nėra EPS narės, pokyčius.

Einamosios sąskaitos pokyčiai atskirose valstybėse narėse nagrinėjami atsižvelgiant į jų konkurencingumą, o tiesioginių ir portfelinių investicijų statistika naudojama valstybių narių patrauklumui tarptautiniams investuotojams tirti.

Mokėjimų balanso statistika turėtų atitikti kitus svarbius statistinius duomenis, renkamus susijusiose ES reikšmingose statistikos srityse, pvz.:

- bendrąjį vidaus produktą (įtraukiamos tarpvalstybinės prekybos prekėmis ir paslaugomis operacijos), įskaitant išankstinius įverčius, kuriems parengti būtini mėnesiniai mokėjimų balanso rodikliai;
- bendrąsias nacionalines pajamas (įtraukiamos tarpvalstybinės prekybos prekėmis ir paslaugomis operacijos ir pajamos);
- ES ir euro zonos ketvirčio sektorių sąskaitų likusio pasaulio sektoriaus sąskaitas, įskaitant finansines sąskaitas.

Be pagrindinių suvestinių rodiklių, tam tikriems naudotojams itin svarbi ši konkreti informacija:

- kasmet Eurostato skelbiama išsami informacija apie tarptautinę prekybą paslaugomis yra svarbi vykdant prekybos derybas ir nustatant muitų politiką;
- mokėjimų balanso statistikos geografinis suskirstymas padeda stebėti Europos Sąjungos ir jai nepriklausančių šalių santykius;
- finansinių srautų ir atsargų sudėtis (tiesioginių investicijų, portfelių ir kitų investicijų atžvilgiu) padeda vertinti finansinį stabilumą;
- išsami informacija apie tiesioginių užsienio investicijų srautus yra svarbi norint įvertinti tam tikrų rinkų atvirumo laipsnį arba, naudojantis pajamų ir balanso statistika, įvertinti bendrąjį tiesiogiai investuoto kapitalo pelningumą.

Mokėjimų balanso darbo grupės (MBDG) nariai pripažįsta, kad įgyvendinant Reglamentą (EB) Nr. 184/2005 atsirado pokyčių, dėl kurių mokėjimų balanso statistikos kokybė pagerėjo keliais aspektais. Vertinant šio reglamento naudą nacionaliniams duomenų rengėjams ir naudotojams, MBDG narių buvo paprašyta skirti balus nuo 1 iki 5 (kai 1 balas – mažiausia, o 5 – didžiausia nauda). Buvo gauti šie rezultatai:

- išsamesnių mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų duomenų prieinamumas naudotojams vidutiniškai įvertintas 3,8 balo;
- galimybė tinkamesniu laiku ir punktualiau gauti mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų duomenis vidutiniškai įvertinta 3,9 balo;
- didesnis mokėjimų balanso ir nacionalinių sąskaitų duomenų nuoseklumas vidutiniškai įvertintas 4,4 balo.

MBDG taip pat pažymėjo, kad dėl metodinių pakeitimų, naujų MBV6 standartų ir didesnio dėmesio duomenims apie tarptautinių investicijų balansą, kuris ES lygmeniu nustatytas 2014 m. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 555/2012, statistinių duomenų naudotojams, dalyvaujantiems formuojant makroekonominę politiką ir vykdant ekonominius tyrimus, suteikta aiškumo ir svarbios papildomos informacijos. Taip pat pripažinta, kad šis reglamentas buvo naudingas tuo, kad pagerėjo galimybės palyginti valstybių narių duomenis ir padidėjo šių duomenų nuoseklumas.

Analizuodama duomenų išsamumą MBDG nustatė šioji tokį pagerėjimą, palyginti su ankstesne kokybės ataskaita, ypač susijusį su ketvirčio mokėjimų balansu ir tiesioginėmis užsienio investicijomis. Kalbant apie mėnesio ir ketvirčio mokėjimų balansą ir ketvirčio tarptautinių investicijų balansą pažymėtina, kad dėl 2021 m. ataskaitinių mėnesių reikalavimus visos 27 valstybės narės įvykdė 100 proc. Su tarptautine prekyba paslaugomis susijusios statistikos duomenų išsamumas buvo vidutiniškai 99 proc. Apskaičiuotas vidutinis su tiesioginių užsienio investicijų srautais ir tiesioginių užsienio investicijų atsargomis susijęs ES išsamumo rodiklis buvo 98 proc.

4.4. Prieinamumas

Laikantis tam tikrų nacionaliniams duomenims ir Eurostatui siunčiamiems duomenims taikomos nacionalinės platinimo politikos apribojimų, duomenys taip pat skelbiami nacionalinėse svetainėse, kartu pateikiant susijusią metaduomenų informaciją. Šiuos mėnesio ir ketvirčio mokėjimų balanso, ketvirčio tarptautinių investicijų balanso ir perkainojimų, tarptautinės prekybos paslaugomis metų statistikos ir tiesioginių užsienio investicijų duomenis Eurostatas skelbia savo viešojoje duomenų bazėje.

Pagerėjo duomenų prieinamumas galutiniams naudotojams: 23 valstybės narės mano, kad galima skelbti visus pagrindinius ketvirčio mokėjimų balanso duomenis, o 24 valstybės narės mano, kad galima skelbti visus ketvirčio tarptautinių investicijų balanso duomenis. Kai kurios valstybės narės pažymi, kad jų nacionaliniai duomenys yra neskelbtini arba konfidencialūs. Todėl mažėja statistinės informacijos, kurią galima teikti naudotojams, vertė.

Mokėjimų balanso, tarptautinių investicijų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų duomenimis apskritai naudojasi daug įvairių naudotojų. Jie plačiai naudojami formuojant ES politiką, verslo ir akademiniais naudotojams atliekant makroekonominę analizę ir plačiojoje visuomenėje.

4.5. Tikslumas ir patikimumas

Prekių, paslaugų ir antrinių pajamų sąskaitose buvo užregistruoti palyginti nedideli mėnesio ir ketvirčio mokėjimų balanso patikslinimai. Daugiau patikslinimų padaryta pirminių pajamų sąskaitoje, ypač dėl tiesioginių investicijų pajamų. Viena iš priežasčių yra ta, kad paskelbtose įmonių metinėse finansinėse ataskaitose pateikiama metinė informacija apie tiesiogines investicijas ir jų pajamų komponentus yra išsamesnė. Finansinės sąskaitos patikslinimų vidutinės vertės iš esmės buvo didesnės už einamosios sąskaitos komponentų vidutines vertes,

o tarptautinių investicijų balanso pagrindinių komponentų patikslinimai buvo daug mažesni už mokėjimų balanso patikslinimus.

4.6. Suderinamumas ir palyginamumas

4.6.1. Duomenų vidaus nuoseklumas

Nuoseklumo taisyklių laikymasis apskritai yra patenkinamas. Tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų ketvirčio ir metų duomenų neatitikčių beveik nėra. Kaip matyti iš einamosios sąskaitos ir tarptautinių investicijų balanso, valstybės narės labai pasistengė sumažinti klaidas ir praleidimus. Vis dėlto kai kada jie tebėra dideli⁹.

4.6.2. Nuoseklumas kitų duomenų atžvilgiu

Su mokėjimų balanso ir tarptautinės prekybos prekėmis statistikos (TPPS) nuoseklumu susijusi ES padėtis apskritai tebėra gera, o neatitikimus paprastai galima paaiškinti metodikos skirtumais, susijusiais su dviem skirtingais registravimo standartais (MBV6 ir 2010 m. tarptautine prekybos prekėmis statistika). Buvo matyti, kad daugelyje valstybių narių mokėjimų balanso einamosios sąskaitos ir nacionalinių sąskaitų nuoseklumas yra visiškai arba labai didelis, bet keliose kitose valstybėse narėse esama skirtumų, kartais – didelių. Eurostatas ir valstybės narės nustatė kelias nenuoseklumo priežastis, pvz., skirtingą rengimo praktiką, skirtingus duomenų šaltinius, paskelbimo datas bei tikslinimo poveikį ir skirtingą statistikos vadovų bei gairių išaiškinimą. Rengiant duomenis ateityje, nenuoseklumą galėtų padėti sumažinti bendros valstybių narių, ECB ir Eurostato pastangos¹⁰.

4.6.3. Asimetrija

ES vidaus asimetrijos problema dar neišspręsta. Su visomis valstybių narių paslaugomis susijusi santykinės prekybos paslaugomis asimetrijos mediana buvo 10 proc. Didžiausia mediana buvo finansinių paslaugų atveju – 24 proc., o telekomunikacijų, kompiuterių ir informacinių paslaugų atveju mediana buvo 22 proc. Asimetrija einamosios sąskaitos komponentų atžvilgiu laikui bėgant išliko palyginti stabili, o tiesioginių investicijų srautų srityje net šiek tiek padidėjo. Dėl išliekančios dvišalės asimetrijos ir asimetrijos ES vidaus suvestinių rodiklių lygmeniu – valstybių narių pateiktos statistikos skirtumų, palyginti su valstybių narių partnerių pateikta statistika, – kilo klausimų dėl to, kaip duomenų naudotojai aiškina statistiką. Dvišalė asimetrija, ES vidaus asimetrija ir ES išorės asimetrija daro neigiamą poveikį palyginamumui tarp šalių, ekonominių zonų palyginamumui ir bendrajai duomenų kokybei. Šios asimetrijos sumažinimas būtų svarbus žingsnis didinant pasitikėjimą oficialiąja statistika.

4.7. Mokėjimų balanso statistikos rengimas ir platinimas karantino dėl COVID-19 laikotarpiu

COVID-19 pandemijos poveikį oficialiajai statistikai itin pajuto centriniai bankai ir nacionalinės statistikos institucijos. Statistikos rengėjai susidūrė su pradinių duomenų trūkumu, tapusiu problema dėl pandemijos, ir ėmėsi metodinių priemonių susijusiems sunkumams įveikti. Dėl COVID-19 poveikio respondentams buvo sudėtingiau rengti MB / TIB statistiką. Todėl duomenis buvo sunkiau palyginti pagal laikotarpius ir (arba) jie buvo mažiau

⁹ [Quality report on balance of payments \(BOP\), international investment position \(IIP\), international trade in services \(ITS\) and foreign direct investment statistics \(FDI\) — 2022 edition.](#)

¹⁰ 2022 m. sausio mėn. ECB ir Eurostatas Pinigų, finansų ir mokėjimų balanso statistikos komitetui (PFMBK) pirmąkart pristatė Bendrą ECB ir Eurostato ataskaitą dėl su ketvirčio finansinėmis ir nefinansinėmis ataskaitomis susijusio nacionalinių sąskaitų ir mokėjimų balanso nenuoseklumo. Šis darbas turėtų toliau sustiprinti nacionalinių statistikos rengėjų šioje srityje dedamas pastangas.

reprezentatyvūs. Trūkstatų verčių priskyrimas buvo grindžiamas papildomais duomenų šaltiniais, patikslinimais taikant imties metodiką arba statistiniais metodais. Statistikos rengėjai ir naudotojai patyrė sunkumų, susijusių su ES suvestinių rodiklių tikslumu, pavėluotai suteiktomis galimybėmis susipažinti su oficialiosios statistikos šaltiniais, didesniu netikrumu ir duomenų tikslinimu¹¹. Tikslumas ir patikimumas labiausiai nukentėjo pandemijos pradžioje, kai dar nebuvo pakankamai plačiai taikomos poveikio mažinimo priemonės.

5. MOKĖJIMŲ BALANSO STATISTIKOS SĄNAUDOS IR NAŠTA

Nacionaliniai duomenų rengėjai nurodė, kad mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų statistikai parengti jie naudoja pirminės statistikos duomenis, susijusius, pvz., su muitinių duomenimis, Bendrijos vidaus prekybos prekėmis tyrimo duomenimis, įmonių registru, mokesčių administratorių duomenimis, nekilnojamojo turto duomenimis arba turizmo statistika. Valstybėms narėms sunku atskirti konkrečias pagal Reglamentą (EB) Nr. 184/2005 privalomų duomenų rinkimo ir rengimo sąnaudas nuo visų sąnaudų, patiriamų duomenis renkant kitoms reikmėms.

MBDG narių vertinimu, tiesioginės darbo sąnaudos, reikalingos mokėjimų balanso statistikai parengti ir išplatinti Europos Sąjungoje, sudaro apie 557 etato ekvivalentų (remiantis 19 valstybių narių informacija). Suskirsčius atsakymus pagal mokėjimų balanso komponento dalis matyti, kad duomenų rinkinys, kuriam reikia daugiausia sąnaudų, yra ketvirčio mokėjimų balansas – jam reikia 60,2 proc. išteklių. Po jo rikiuojasi mokėjimų balanso mėnesio statistika (19,7 proc.), tarptautinė prekyba paslaugomis (11,9 proc.) ir tiesioginės užsienio investicijos (8,1 proc.).

Iš valstybių narių grįžtamosios informacijos matyti, kad, jei Eurostatui nebūtų teikiami duomenys dėl Reglamento (EB) Nr. 184/2005, būtų galima sutaupyti 13,2 proc. etato ekvivalentų. Mokėjimų balanso duomenų taip pat reikia nacionalinėms reikmėms ir juos valstybės narės rinko dar iki reglamento įsigaliojimo. Todėl šiam reikalavimui įgyvendinti reikia tik nedaug papildomų išteklių. Taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kad nemažai Reglamento (EB) Nr. 184/2005 reikalavimų ir kitų nacionalinių bei tarptautinių organizacijų, pirmiausia – ECB ir TVF, prašymų pateikti duomenis iš dalies sutampa. Duomenys, kuriuos valstybės narės rengia konkrečiai pagal Reglamentą (EB) Nr. 184/2005, neatskiriami nuo kitų, vykdančių kitus duomenų reikalavimus rengiamų duomenų.

Kitų sąnaudų atžvilgiu valstybės narės paprašytos įvertinti *ad hoc* apklausų poveikį.

Dėl renkant mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų duomenis respondentams atsirandančios naštos kelios valstybės narės nurodė, kad, jų skaičiavimu, respondentų dalyvavimo apklausose išlaidos siekia nuo 1,4 mln. EUR (IT apklausos) iki 22,8 mln. EUR (įtraukiant visas mokėjimų balanso komponento dalis). Valstybės narės taip pat nurodė, kad dėl apklausų padidėjo darbo krūvis mažosioms ir vidutinėms įmonėms, kurioms gali būti taikomos įvairios pareigos teikti ataskaitas.

Nuo tada, kai 2018 m. sausio 26 d. buvo paskelbta paskutinė įgyvendinimo ataskaita, Eurostatas makroekonominės statistikos sąvokų ir metodikos, įskaitant mokėjimų balanso statistiką, įgyvendinimo srityje valstybes nares parėmė paskirdamas 1,7 mln. EUR.

¹¹ Eurostatas ir ECB paskelbė valstybėms narėms skirtas metodines pastabas, kaip įveikti sunkumus: *Guidance on the compilation of balance of payments statistics in the context of the COVID-19 crisis* (Gairės dėl mokėjimų balanso statistikos rengimo COVID-19 krizės metu), Eurostato C direktorato C5 skyrius „Integruotos bendros sąskaitos ir mokėjimų balansas“, Europos Centrinio Banko Statistikos generalinio direktorato padalinys „Išorės statistika ir sektorių sąskaitos“, 2020 m. liepos 1 d.

6. TOBULINTINOS IR KEISTINOS SRITYS

Apskritai valstybės narės pabrėžė tarptautinio bendradarbiavimo svarbą. Teigiamai vertinamas Eurostato vaidmuo suteikiant galimybę dalyvauti MBDG kaip forume, kuriame galima struktūriškai keistis nuomonėmis ir dalytis patirtimi bei gerąja praktika su Reglamentu (EB) Nr. 184/2005 susijusiais klausimais. Gautuose atsiliepimuose Eurostatas apskritai skatinamas toliau bendradarbiauti su savo partnerėmis tarptautinėmis organizacijomis, siekiant suderinti duomenų teikimo reikalavimus, sąvokas ir metodiką įvairiose statistikos srityse. Kai kurios valstybės narės atkreipia dėmesį į tai, kad reikia nurodymų, kaip aiškinti statistikos vadovus ir gaires. Tai patvirtina Eurostato metodinių patarimų dėl 2010 m. Europos sąskaitų sistemos ir MBV6 aiškinimo bendradarbiaujant su ECB svarbą.

Be to, valstybės narės pageidavo, kad tarptautinėse gairėse respondentams kaip duomenų šaltiniu būtų leidžiama naudotis savo verslo apskaitos duomenimis. Šiuo atžvilgiu Eurostatas yra parengęs gaires, kaip parengti statistinius įverčius pagal 16-ojo tarptautinio finansinės atskaitomybės standarto apskaitos standartus, kuriomis užtikrinama, kad įverčiai atitiktų 2010 m. Europos sąskaitų sistemoje ir MBV6 vartojamas sąvokas. Valstybės narės ragina supaprastinti statistines sąvokas ir taip sumažinti sąnaudas bei administracinę naštą. MBV6 atnaujinimo proceso metu Eurostatas reguliariai informuoja valstybes nares apie visus aktualius pakeitimus ir skatina jas dalyvauti pasaulinėse konsultacijose.

Be to, valstybės narės pasisako už tai, kad būtų skatinama rengti subjektų, kurie plėtoja naujus verslus keliose šalyse, duomenis ir šiais duomenimis dalytis. Galimas duomenų spragas užpildytų darbas kriptoturto, finansinių technologijų, interneto brokerių arba apgyvendinimo paslaugų užsakymo internetu srityse.

Kelios valstybės narės pabrėžė, kad svarbu plačiau naudotis ir keistis mikroduomenimis ir makroduomenimis nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis. Manoma, kad šiuo atžvilgiu pravers būsimas teisėkūros procedūra priimamas aktas, kuriuo valstybėms narėms būtų leidžiama dalytis duomenimis su šalimis, kurios nėra valstybės narės. Pavyzdžiui, duomenims, kurių reikia TUI statistikai parengti, šiuo metu taikomos nacionalinės statistikos rinkimo sistemos, kurios, atsižvelgiant į nacionalinį metodą, skiriasi. Laikoma, kad TUI atitinka didelės apimties dalijimosi duomenimis sistemos ir centralizuotos tarptautinių įmonių ataskaitų teikimo sistemos taikymo kriterijus. Reikėtų įvertinti, ar pasirinkus integruotą bankų sektoriaus ataskaitų teikimo sistemą (IReF) būtų rastas standartizuotas ataskaitų teikimo euro zonos šalyse sistemos sprendimas.

Kai kurios valstybės narės mano, kad vertėtų išnagrinėti galimybę sudaryti sąlygas plačiau naudoti administracinius duomenis Europos lygmeniu. Pavyzdžiui, Eurostatas su MBDG apsvairstė galimybę paslaugų sektoriui naudoti PVM informacijos mainų sistemos (VIES) duomenis, siekiant pakoreguoti visas ES vidaus paslaugas, o paslaugų sektoriaus kategorijoms mokėjimų balanso reikmėms taikyti vieno langelio principu grindžiamos PVM minisistemos (MOSS) / vieno langelio principu grindžiamos sistemos (OSS) duomenis.

Dėl esamų duomenims taikomų reikalavimų valstybės narės pasisako už tai, kad būtų išlaikomos dabartinės pareigos, o Reglamentas (EB) Nr. 184/2005 trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu nebūtų keičiamas. Laikytasi nuomonės, kad dabartinis mėnesio duomenų rinkimas yra sudėtingas, ir pasiūlyta sumažinti jo išsamumą. Be to, kadangi nustatant smulkesnį suskirstymą atsirastų daug didesnės sąnaudos, pasiūlyta šiame etape to nesiimti. Gali būti, kad, nustatant smulkesnį suskirstymą, mažesnės valstybės narės daugiau duomenų pažymėtų kaip konfidencialius.

Kai kurios valstybės narės išreiškė pageidavimą, kad, siekiant sumažinti sąnaudas, duomenis galbūt būtų galima pateikti vieną kartą. Todėl Eurostatas gauna duomenis iš valstybių narių ir perduoda juos tarptautinėms organizacijoms partnerėms.

7. IŠVADOS

Reglamentas (EB) Nr. 184/2005 padėjo toliau derinti mokėjimų balanso, tarptautinių investicijų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų statistiką visoje ES, gerinti duomenų teikimą laiku ir suteikti naudotojams išsamesnių duomenų.

Valstybės narės pabrėžė, kad duomenų rinkimas kas mėnesį laikomas sudėtingu, o nauji kintamieji padidintų statistikos rengėjų ir atskaitingųjų agentų sąnaudas. Išreikštas susirūpinimas dėl to, kad negerėja mokėjimų balanso mėnesio statistikos kokybė. Valstybės narės pasisako už tai, kad trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiais Reglamentas (EB) Nr. 184/2005 nebūtų keičiamas.

Su valstybių narių, Eurostato ir tarptautinių organizacijų partnerių bendradarbiavimo svarba susiję rezultatai valstybėse narėse apskritai yra gana nuoseklūs. Konkrečiai Eurostato Mokėjimų balanso darbo grupė galima naudotis kaip forumu, kuriame, teikiant patikimus mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų duomenis, valstybėse narėse galima skatinti įrodymais grindžiamą politikos formavimą ir makroekonominę plėtrą.